

המסע למציאת המורה הנכון

במסורת לימוד האדוויטה, כתבי קודש הודיים קדומים, נוצר קשר הדוק וארוך טווח בין מורה לתלמיד. "קודם התלמיד חש צורך בוער לדעת ורק אז מגיע המורה, כך נוצר המפגש בין תלמיד לגורו", מסביר בודה סווארופה צ'ייטניה, מורה ישראלי שלמד את התורה ממורה דת משושלת הוראה מסורתית. "מורה לעולם אינו מחליט שהוא מורה, כי זו יוהרה. התלמיד הוא הבוחר בו כמורה"

כתב וצילם: יותם יעקבסון

על פי הנחיות ההגעה שקיבלתי מראש, טיפסתי במעלה גרם מדרגות אפלולי אל גג אחד מבנייני המשרדים באזור הבורסה ליהלומים ברמת גן. בשולי הגג ניצב חדר קטן שאור בקע מחלונותיו הגבוהים. חלצתי את נעליי והנחתי אותן לצד כמה זוגות נעליים שכבר היו שם. הקשתי בדלת פח ישנה שנצבעה בקפידה, וכשנעניתי נכנסתי. מעבר לדלת היה אולם קטן, דחוס ומסביר פנים. הקירות סידו בלבן ובכחול, ריח של קטורת עמד באוויר ועל כמה מדפים הונחו ספרים רבים בסנסקריט, כמה צלמים ותמונות של אלים הינדיים ועיצים קטנים. המקום כולו היה אפוף פשטות אך מטופח. מיד זיהיתי את בודה סווארופה צ'ייטניה (Bodha Swarupa Chaitania) שאותו באתי לפגוש. שמו שהוענק לו על ידי מורו מורכב משלוש מילים בסנסקריט, שפירושו "עדות לטבע האני". הוא ישב על כיסא מוגבה העטוף בד בהיר ועטה גלימה ורדרדה לגופו.

למרגלותיו, על כריות מדיטציה, ישבו תלמידים אחדים שהתכנסו לשיעור אֶדְוִיטָה. פירוש המילה בסנסקריט הוא "היעדר שניות". זהו אחד הפלגים המרכזיים בפילוסופיה ההינדואיסטית, שנקרא לעתים גם ודאנטה (ודה-אנטה - הסוף של הוודות, כתבי הקודש ההודיים הקדומים, שלפי המסורת מקורם אלוהי) ומסביר את אחדות העולם. חלק מהתלמידים הניחו לצד המורה מכשירי הקלטה. כשהחל לזמר תפילה בסנסקריט, עצמו רוב התלמידים את עיניהם והצטרפו אליו למזמור. המפגש הבא שלנו נערך באותו חדר, אלא שאז התלמידים לא היו נוכחים.

מהי ודאנטה?
"ודאנטה היא החלק המסיים של הוודות, הטקסטים העתיקים. זהו כלי בידוי של אדם המעוניין בחופש ובגילוי. ברמה העקרונית ודאנטה היא ניתוח של המציאות ובדיקת הרצונות והמניעים של האדם. בחקירה זו מערער הלומד על דרך ראייתו את עצמו, את העולם ואת יחסיו עמו. זוהי הטלת ספק בעולם כדבר מוחלט.

בודהה סווארופה צ'ייטניה: "השתתפתי בהרבה קורסי ויפסאנה, חייתי במנזרים ובאשראמים והתחברתי למורים שונים מכל מיני זרמים ופילוסופיות, אך לא מצאתי את הדבר שחיפשתי. כל המפגשים עם המורים היו מדרגות ואבני דרך חשובות בדרך הגילוי, אך עברו עשר שנים של חיפושים עד שמצאתי את המורה שחיפשתי"

הגילוי הוא שאין משהו שאפשר לחלוטין לסמוך עליו ב'אני' המדומה. הפתרון נעוץ בגילוי ה'אני' האמיתי (סווארופה) כפי שהנו. כשאדם מוכן לכך, הוודאנטה משמשת לו עיניים להתפכחות מה'אני' היחסי וחושפת בפניו את ה'יש' המוחלט."

לא תורה פופולרית

"הוודאנטה אינה מסורת אליטיסטית, היא פתוחה לכל. עם זאת, הנושאים שהיא נוגעת בהם והאופן שבו היא עושה זאת הופך אותה לסתרת. היא נמצאת מול פניו של האדם, אך מהותה נסתרת מעיניו. אנשים יכולים לקרוא את האופני־שדות (פירושים על הוודות שחברו בין המאה השמינית למאה הרביעית לפנה"ס. משמעות המושג "אופני־שד" היא לשבת למרגלות הגורו) ולחשוב שהן יפות ומיסטיות, אך אין הם יכולים להבין. צריך להבין את הטקסט, וזה תהליך שיכול להתקיים רק עם מורה שמבאר אותו. יש דרך מדויקת מאוד שנועדה לאפשר לתלמיד לראות את מה שהמורה רואה. אי אפשר להקל

סרסוותי, היה הראשון שבאמת היה ראוי מבחינתי לתואר גורו (מסלק החשכה). בצורה עקבית ואחראית ובהמון סבלנות הוא הוביל אותי הביתה, אל הידע", הוא נזכר. צ'ייטניה שהה בהודו במשך 12 שנים, ואחר כך חילק את זמנו בין הודו לישראל. בעת שהותו במנזר התעמק בתורות המזרח ובהן באדוויטה ודאנטה. הוא למד סנסקריט ודוֹוֶּנְגָארי (שיטת כתב נפוצה בהודו ונפאל, המשמשת כאלפבית של סנסקריט מהמאה ה-19), ועבר קורס אינטנסיבי בן יותר משלוש שנים עד שקיבל הסמכה להוראה מהמובילים במורי אדוויטה ודאנטה מסורתית. צ'ייטניה מסביר שוודאנטה מיועדת לאדם המוכן, שבחר בה. היא אינה באה לשכנע. במשך אלפי שנים הייתה הוודאנטה תורה נסתרת, ומי שרצה לגלותה היה צריך להשקיע בכך מאמץ רב. הסודיות שבתורה נובעת מתוך אמונה שרק כאשר האדם מוכן, הוא יכול להיחשף אליה, אחרת ייווצרו אי הבנות. צ'ייטניה מצר על כך שכיום אנשים משתמשים בציטוטים מן הכתבים באופן שחורג מהקשרם, ללא קשר למשמעות הראשונית, המכוננת: "לרוב הרעיונות לגבי מוקשה (בסנסקריט: שחרור) אין קשר עם המציאות. הסיבה פשוטה: מוקשה היא חופש אמיתי, שאי אפשר להשיג, הן כחוויה והן כקונספט", יוצא צ'ייטניה כנגד התפיסות המקובלות. "מסע רוחני, תחילתו ברצון לזנוח את המוכר, את הלא מספק, את הטריטוריאלי והיומיומי. רצון זה הוא ביטוי לשאיפה לחופש, שעליו שומע המחפש יותר ויותר. ההבנה של מה האדם באמת מחפש ושל מציאת ה'אני' הם גורמים שונים המעורבים בחיפוש. עם הזמן, התשוקה להמשיך ניונה מגילוי ה'אני', שהוא הישג בפני עצמו. האדם יותר ויותר נהנה להיות עם עצמו. הוא מפסיק לברוח ולחפש אלטרנטיבות שישחררו אותו מאזיקי העולם. הוא נעשה מסופק. במוקדם

????????

הוודאנטה מיועדת לאדם המוכן, שבחר בה. היא אינה באה לשכנע. במשך אלפי שנים הייתה הוודאנטה תורה נסתרת, ומי שרצה לגלותה היה צריך להשקיע בכך מאמץ רב. הסודיות שבתורה נובעת מתוך אמונה שרק כאשר האדם מוכן, הוא יכול להיחשף אליה, אחרת ייווצרו אי הבנות

חודש חייתי תחת כללים מחמירים. השתתפתי בקורס אינטנסיבי של מדיטציות עם נזירים, שכלל מעט אוכל ומעט שינה". במהלך הקורס התברר לו מעל לכל ספק כי החופש נמצא בחיפוש פנימי וכי העולם המשמעותי הוא העולם הפנימי, עולם הגילוי. הוא חזר ארצה והתגייס, אך חלם לשוב אל המנזר וכך עשה מיד לאחר שחרורו. לאחר תרגול מתקדם במנזר הרגיש שהלימוד שם מיצה את עצמו ונסע להודו, שם המשיך במסע הפנימי שלו.

הד חיוור למסע הרוחני

"השתתפתי בהרבה קורסי ויפסאנה, חייתי במנזרים ובאשראמים והתחברתי למורים שונים מכל מיני זרמים ופילוסופיות, אך לא מצאתי את הדבר שחיפשתי. כל המפגשים עם המורים היו מדרגות ואבני דרך חשובות בדרך הגילוי, אך עברו עשר שנים של חיפושים עד שמצאתי את המורה שחיפשתי. המסע החיצוני שערכתי בהודו, למרות עוצמתו, הוא הד חיוור למסע הרוחני, שהתרחש בתוכי. המורה שלי לאדוויטה ודאנטה, שרי סוואמי דיאננדה

ראש בתהליך זה", מסביר צ'ייטניה. לדבריו, הוודאנטה לעולם לא תהיה תורה פופולרית, כזו שיכולה לפנות אל ההמונים. היא לא תדבר אל מי שאינו מוכן, ומי שמוכן יאלץ להתעקש להבין עוד מילה ועוד אחת, עד שהטקסט יפתח בפניו". בודהה סווארופה צ'ייטניה נולד בישראל בשם ליאור. את שמו החדש קיבל ממורהו, שרי סוואמי דיאננדה סרסוותי. הוא מספר שמאז שהוא זוכר את עצמו גילה עניין מועט בעולם, בחיי חברה ובבית הספר. כילד קינא בחברותיות של ילדים אחרים. מה שנתן טעם לחייו היה חוויות יוצאות מגדר הרגיל, שהבליחו מדי פעם. חוויות אלו הובילו אותו לידיעה הברורה שיש בעולם הרבה יותר מהגלוי לעין. "חייתי חיים מפוצלים. מצד אחד חייתי בעולם שהקיף אותי חיים אפורים שלא היה בהם דבר שימשוך אותי, ומצד שני הייתה בי כמיהה למה שידעתי שקיים והיה לי חסר מאוד. עלו בי הרבה שאלות ולא היה לי אל מי לפנות ועם מי לדבר על התחושות הללו", הוא מספר. "בגיל 17 טסתי לתאילנד, שם חוויתי לראשונה חיים במנזר. במשך

או במאוחר, הוא מגיע להבנה שבין מוקשה לכל הקונספטים ותפיסות העולם השונות אין כל קשר. מוקשה היא ה'אני' האמיתי."

צ'ייטניה מציע דלת פתוחה למי שמגלה שהבעירה הפנימית קיימת אצלו ושהרצון שלו בחופש, בגילוי, ביציאה מסמסרה (חיים סזיפיים) חזק עד כדי כך, עד שהוא מוכן באומץ להקשיב. זהו סוג קשב המביא לתפיסת חיים חדשה. לפי, תורת האדוויטה-דאנטה מציעה גילוי שאין בו הזנת האגו, אלא התפכחות מלאה. תלמידים שמביאים נחת

צ'ייטניה פתח את מרכז הלימוד הראשון שלו בהודו, שם הוא לימד מערביים באנגלית. בהמשך הגיעו אליו ישראלים ובהדרגה עלתה הדרישה שילמד בעברית. גם המורה שלו התעקש שיקים מרכז ללימוד אדוויטה-דאנטה בישראל. במשך שנתיים סירב. באותו זמן חברו אליו שני תלמידים ללימוד אינטנסיבי ארוך טווח. "זו הייתה מבחינתי הזדמנות טובה לעבוד עם תלמידים באופן יותר מסורתי. השישקה, התלמיד, מקדיש את חייו ללימוד והמורה מלמד", מספר צ'ייטניה על דרך הלימוד

ההודית המסורתית, שבה מתקיים קשר הדוק מאוד בין מורה לתלמידיו. בארבע השנים האחרונות מלמד צ'ייטניה בישראל ומאז הקמת המרכז ברמת גן מתקיימים בו שיעורים על בסיס קבוע. יש שיעורים בנושאים כלליים הפתוחים לקהל הרחב, ויש

קורסים הפתוחים אך ורק בפני מי שמחויב ללימודים והביע את כנותו ואת נכונותו. "זכיתי בכמה תלמידים רציניים שמביאים הרבה נחת, ולפני שנה נסענו יחדיו להודו לכמה חודשים, כדי ללמוד".

בלימוד אין נאמנות לדעה, לפילוסופיה או לדת כלשהי. לימוד האדוויטה - אמת כל תפיסות העולם, המאפשרת לכל הדעות והפילוסופיות להתקיים, הוא כלי המותאם להשגת מוקשה (חופש, הארה). על פי המסורת הוואדנטית, אדם עובר הרבה מאוד גלגולים, מורים וניסיונות שבעזרתם הוא גדל. צ'ייטניה מסביר שהמפגש של שישקה (תלמיד) וגורו מתרחש רק כשהתלמיד שואף לכך באמת ובתמים. רק אז מגיע המורה. מסופר רבות על אנשים שהגיעו למורה וביקשו להיות תלמידיו, אך זה ניסה לשכנע אותם לא ללמוד. הם התעקשו, אך לפני שניאות לקבלם שלח אותם המורה "לחלוב פרות", כלומר לעסוק בעבודות שירות ממושכות, כדי לבחון את נחישותם.

לראות את המציאות האמיתית

צ'ייטניה מספר שהוא מתלבט אם לפרסם בכלל את הלימוד. "נטיית הלב שלי היא לפעול בדרך המסורתית ולעבוד עם שניים-שלושה תלמידים את התהליך עד הסוף. מהטעם הזה, אני גם מסתייג במידת מה מהריאיון", הוא מסביר.

כבר בפסוק הראשון ב"ויקה-צ'ודמני", טקסט קדום בן המאה השמינית לספירה, נאמר כי כדי להבין את הפסוק הראשון יש להבין את הטקסט כולו, וכי כדי להבין את הטקסט כולו יש להבין את הפסוק הראשון. לכן יש צורך במורה שהחזון של תורת האדוויטה-וודאנטה גלוי לו והוא יכול לפרוש את הטקסט שלב אחר שלב, מתוך ידיעת מהות הטקסט כולו

מה זאת אומרת "עד הסוף"?
"עד שהתלמיד מתפכח ורואה מהי מציאות אמיתית. כלומר, עד שהוא אינו מאמין יותר בקונספטים, אינו תלוי לא בראש ולא בלב, לא בחושים ולא במחשבות, לא באינדיווידואליות ולא בזווית ראייה, לא בסובייקטיביות ואף לא באובייקטיביות. הוא מכיר במה ש'יש'."

כיצד אתה יכול לקבוע בוודאות שהדרך שבה אתה מפרש את האופנישדות היא הדרך הנכונה?
"כל אחד יכול לומר: 'אני צודק'. זו לא תחרות. לכן הוודאנטה מעולם לא הציגה את עצמה כדוכן בשוק הסחורות הרוחניות. אין לי יותר מדי כריזמה, איני מושך המונים וגם איני מנסה לעשות כן. אני בונה על הברגות והבשלות של התלמיד. ודאנטה אינה טקסט פילוסופי. מוכנות התלמיד היא מאוד ספציפית, וגם קדושים דהרמיים לפעמים אינם מוכנים לה. התוצאה של המפגש הזה היא חסד. לימוד התלמיד נעשה צעד אחר צעד, שלב אחר שלב. לכל פסוק באופנישדות יש מסר אמיתי, בלתי נראה. לטקסט יש חיים ודרך להעביר מסר משל עצמו. אין מקום לפרשנות המורה אינו מפרש את האופנישדות אלא חושף אותן על פי דרכן. באותו אופן אותנטי שבו נחשפו במשך אלפי שנות לימוד. כבר בפסוק הראשון ב'ויקה-צ'ודמני', טקסט קדום בן המאה השמינית לספירה, נאמר כי כדי להבין את הפסוק

הראשון יש להבין את הטקסט כולו, וכי כדי להבין את הטקסט כולו יש להבין את הפסוק הראשון. לכן יש צורך במורה שהחזון של תורת האדוויטה-ודאנטה גלוי לו והוא יכול לפרוש את הטקסט שלב אחר שלב, מתוך ידיעת מהות הטקסט כולו. אי אפשר להוכיח את איכויותיו של המורה מראש. מצד התלמיד נדרשת מידה של ביטחון ואמון התחלתיים. הרעיון הוא לא להעריך את המורה, אלא לחסות בצל איכותו ושלווה. מטרת התלמיד היא אחת: לראות את שהמורה רואה. המורה פורש את הטקסט באופן שהתלמיד הספציפי שניצל מולו יראה, יבין, ידע ויתפכח. איך מצאת את המורה שלך? "את המורה שלי חיפשתי במשך שנים. פגשתי המון מורים, שאלתי מה הם מציעים והקשבתי. מעולם לא יכולתי לומר על מישהו מהם: 'הוא המורה שלי', אך יכולתי לומר: 'הוא אינו המורה שלי'. כשמישהו התנה את הלימוד בכסף, או כששמתי לב לדברים שנראו לי לא עקביים או שהיו קשורים באג'נדה כלשהי מצדו של המורה, הבנתי שאין זה מקומי."

הכרה מהממת

כך נראו הדברים, במשך שנים, עד שפגש את המורה שלי, שאליו הגיע בדרכים מוזרות. "אפשר לומר שהמורה שלי התעקש להגיע אל חיי. מהשיעור הראשון שלי, ההכרה בכך שהוא המורה הייתה פשוט מהממת. הדברים היו מאוד ברורים. בחירתי לא נבעה מהיותו הודי, מגילו, ממראהו, משליטתו בשפות ובטקסטים, מהרטוריקה שלו או מהכריזמה ששפעה ממנו. לפני הכל ניצבתי מול אדם שהיו בו ניקיון ואותנטיות. הייתה בו חדות ראייה שהבהירה לי שגם כשהוא מדבר על נושאים יומיומיים, הוא עושה זאת בניקיון מוחלט, ללא כל מעורבות אישית. ידעתי שאם אבקש את הכוונתו ואתקבל כתלמידו - אוכל לסמוך עליו שיובילי לגילוי עצמי."

הבנתי שהוא האדם שיעביר אותי את המכשולים שאני מציב לעצמי. הסתכלתי עליו ואמרתי לעצמי: הוא מבהיר כה יפה את העכירות, ראייתו כה חדה ודרך לימודו כה אותנטית, זהו המורה שחיפשתי - בצלו אלמד."

מניין ישאב התלמיד את הביטחון והאמון?

"זו שאלה טובה. היא בדרך כלל צצה מצדו של התלמיד, בתחילת דרכו, כשהוא חושש שמא האדם מולו אינו ראוי לאמונו כמורה. אדם שאינו רואה מציאות ואינו יודע להעניקה לתלמידיו לא יישלח ללמד. עבור התלמיד, שושלת ההוראה שאליה משתייך המורה היא אידיקציה חשובה באשר לטיב הבחירה שלו. מורה אף פעם אינו מחליט שהוא מורה - זו יוהרה. התלמיד הוא הלוך אותו כמורה. תלמיד מוכן לא יקבל מורה לא נכון."

האומנם תלמיד אינו יכול לטעות?

"תלוי מאיזו זווית אתה מסתכל על זה. במובן מסוים ודאי שהוא יכול לטעות, אך מנקודת מבט אחרת, אין שום דבר שאדם עובר שאינו נכון לו. לכאורה, אדם יכול לבחור אם לצעוד ימינה או שמאלה ולכן הוא נושא באחריות על החלטותיו. כשמסתכלים על זה כך העשייה שלו יכולה להינתפס כטעות. ואולם, כשמסתכלים ברמת השלם - אין דבר כזה 'טעות'."

אם אדם יכול להתפכח ולראות את ה"יש", מדוע הוא אינו יכול לומר: "הגעתי, אני יודע"?

"התשובה פשוטה: ה'אני' אינו דבר מבין הדברים. אין 'אני' לעומת מה ש'אינו אני'. זה ליקוי בהבנה. כשאדם נחשף לרוחניות ומלמדים אותו שיש 'אני' והוא אינו הגוף ואינו כל שאר העצמים זה נכון, אך לא

"אפשר לומר שהמורה שלי התעקש להגיע אל חיי. מהשיעור הראשון שלי, ההכרה בכך שהוא המורה הייתה פשוט מהממת. הדברים היו מאוד ברורים."

????????

מדויק. הגוף, הרגשות והמחשבות אינם דבר אחר מה'אני'. לו היו קיימים בנפרד מה'אני', הם היו מהווים גורם מכתים, כמו לכלוך שצריך לנקות אותו, או אזיקים שיש להשתחרר מהם. אשתמש כאן בדוגמה נפוצה: כלי חרס. איפה נגמר החרס ומתחיל הכלי? האם מדובר בשני עצמים נפרדים או זהים? אם המילה 'כלי' והמילה 'חרס' מצביעות על אותה משמעות, אזי יש כאן שתי מילים נרדפות, אך אין זה כך. אלו שתי מילים בעלות משמעות שאינה זהה, אך הן מתארות אובייקט אחד. מכאן נשאלת השאלה, מבין שתי המילים, איזו מילה נכונה יותר, אמיתית יותר? "דרך שאלות כאלו, אנחנו מבררים את משמעות המושג 'אמיתי' ומגלים שאין כאן הפרדה של ה'אני' משאר הדברים, אלא התפכחות וחשיפה אל האמיתי, אל החרס. אדוויטה-ודאנטה מצביעה על האמיתי. זהו תהליך עדין והדרגתי, שמבקש מהתלמיד לראות את הדברים כפי שמעולם לא נראו לו. אדם שער ל'אני', ל'יש', לכל היותר יכול לשאול את עצמו בצניעות: 'איך לא ראיתי קודם?' "האדוויטה מסבירה שאין הגעה אל החופש, אין הגעה אל 'האחד'. ההגעה היא תמיד תלויה זמן ומקום ולא ייתכן שהחופש הוא יעד תחום ומוגבל, הנתון להשגה בזמן ומקום כלשהו בעתיד. הבלתי מוגבל אינו יכול להיות מאוים על ידי גורם כלשהו. לכן, אי אפשר 'לחזור' אל האחד. היכן נמצא אותו אחד? באיזה אופן חוזרים אליו? אין אנו צריכים אלא להתעורר לקיומו". ■

